

Ilomantsin Patrikkasuon direktiivilajiselvitys 2023

Neova Oy

101022088-002

Maastotyöt ja raportointi
Kanerva Korhonen
Sähköposti
kanerva.korhonen@afry.com,

Pvm.
24/01/2024
Projektiviite
101022088-002

Tarkastus
Ella Kilpeläinen

Raportin nimi
Ilomantsin Patrikkasuo:n direktiivilajiselvitys 2023
Asiakas
Neova Oy

Sisältö

1	Johdanto	2
2	Direktiivilajit	2
2.1	Viitasammakko	2
2.1.1	Menetelmät	2
2.1.2	Tulokset	2
2.2	Muut luontodirektiivin liitteen IV (a) lajit	2
2.2.1	Nisäkkäät pl. lepakot	2
2.2.2	Lepakot	3
2.2.3	Sammakkoeläimet pl. viitasammakko	4
2.2.4	Kovakuoriaiset ja korennot	5
3	Johtopäätökset	5
4	Viitteet	6

1 Johdanto

Tämä selvitys on tehty Neova Oy:n toimeksiannosta Ilomantsin kunnan Patrikkasuolle, jonne suunnitellaan turvetuotantoa. Hanketta varten tehtiin selvitys luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeista. Selvityksistä vastasi LuK biologi Kanerva Korhonen AFRY Finland Oy:stä.

2 Direktiivilajit

Luontodirektiivin IV (a) liitteen lajien esiintymistä hankealueella selvitettiin pääosin lajien elinympäristö- ja levinneisyystietojen perusteella. Lisäksi soveltuvia elinympäristöjä kartoitettiin muiden maastotöiden aikana. Viitasammakon osalta tehtiin erillinen maastoselvitys. Selvitys tehtiin noudattaen luontoselvityksiä koskevaa ohjeistusta (Mäkelä & Salo 2021).

2.1 Viitasammakko

Viitasammakko kuuluu luontodirektiivin IV (a) liitteen lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulailla (78 §) kielletty. Viitasammakoiden elinympäristöjä ovat suot, vesistöjen rannat ja erilaiset pienvedet sekä niihin liittyvät kosteikot, rantaluhdat, kosteat niityt ja metsät (Nieminen & Ahola 2017). Aikuiset viitasammakot kerääntyvät kutupaikoille aikaisin keväällä, siirtyvät kesäksi lähialueelle maaympäristöihin ja saattavat palata vesistöihin talvehtimaan. Viitasammakoiden tiedetään kesällä liikkuvan noin kilometrin säteellä lisääntymispaikastaan. Viitasammakkoa voidaan tavata hyvinkin vaatimattomissa vesiympäristöissä, kuten ojissa.

2.1.1 Menetelmät

Viitasammakkoselvitys tehtiin illan ja alkuyön aikana 16.5.2023 klo 22:00 – 2:30 Sää oli kartoitushetkellä tyyni ja puolipilvinen, lämpötila laski selvityksen aikana 17 °C:sta 13 °C:seen. Kartoitusta edeltänyt päivä oli ollut aurinkoinen ja lämmin, mutta hieman tuulinen (noin 4–6 m/s kaakosta ja etelästä). Lämpötila oli ollut yli 20 °C. Viitasammakkoselvityksissä kartoitettiin hankealueen lähistön lammet, länsipuolelta Kinnarinlampi ja etelästä nimetön lampi, sekä itäpuolelta Salmilampi ja Murtolampi. Hankealueen läpi kulkevaa laskuojaa kartoitettiin, kuten myös hankealueen itäpuolelta Heinäpurua. Myös hankealueelta noin kaksi kilometriä itään päin sijaitsevalla Haapojärven Läävästönpohjalla käytiin kuuntelemassa viitasammakoita.

2.1.2 Tulokset

Selvityksessä ei havaittu viitasammakkoa, vaikka viitasammakoiden soidin oli käynnissä Pohjois-Karjalassa selvityksen ajankohdan aikaan. Hankealueen lähellä ei olla tehty viitasammakkohavaintoja (Laji.fi).

2.2 Muut luontodirektiivin liitteen IV (a) lajit

2.2.1 Nisäkkäät pl. lepakot

Hankealueella ei havaittu luontodirektiivin IV (a) liitteen nisäkäslajeja (Taulukko 2-1). Hankealueella ei ole euroopanmajavalle soveltuvaa elinympäristöä, eikä siitä ole havaintoja alueen lähistöltä (Laji.fi). Hankealue ei ole koivuhiirelle soveltuvaa elinympäristöä. Alueen lähetyvillä on tehty ilveshavaintoja (LUKE 2023). Ilveksen reviiri on laaja, ja pienen alueen muutoksella ei ole vaikutusta ilvekselle. Lähimmät karhuhavainnot ovat Haapovaaran suunnalta hankealueelta itään. Karhun elinpiiri on keskimäärin 4000 km². Karhut liikkuvat laajalla alueella ja pienen alan muutoksella ei ole vaikutusta karhulle. Hankealue ei ole liito-oravalle tai saukolle soveltuvaa elinympäristöä. Lähimmät liito-oravahavainnot on tehty viiden kilometrin päästä hankealueelta itään, mutta ne ovat vuodelta 2006

(SYKE 2019). Hankealue kuuluu Tuupovaaran susireviiriin (LUKE 2023). Suden reviiri on laaja, ja pienen alan muutoksella ei ole vaikutusta sudelle. Ahma kuuluu luontodirektiivin liitteen II lajeihin. Se käsitellään kuitenkin tässä suurpetojen yhteydessä. Ahmasta on havaintoja hankealueen läheisyydeltä. (LUKE 2023). Ahmat liikkuvat laajalla alueella ja pienen alan muutoksella ei ole vaikutusta ahmalle.

Taulukko 2-1 Nisäkkäiden (pl. lepakot) levinneisyys, elinympäristö ja esiintyminen selvitysalueella. Vihreä = Lajin esiintyminen selvitysalueella mahdollinen tai varma. Keltainen = Lajin levinneisyysalue ulottuu selvitysalueelle, mutta esiintyminen alueella on epätodennäköistä sopivien elinympäristöjen puutteen takia.

Nisäkkäät			
laji	levinneisyys	elinympäristö	esiintyminen selvitysalueella
Euroopanmajava <i>Castor fiber</i> dir. IV(a) varauma - suoj. taso suotuisa, vakaa rauhoitusaike (mets.), Uhanalaisuusluokka: NT	Satakunta, Häme, Etelä-Pohjanmaa	Vesiympäristöt: purot, joet, lammet, järvet. Voi vallata myös suoalueita. Rakennelmat: pesät, padot, uittokanavat.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei ole lajille sopivia elinympäristöjä.
Koivuhiiri <i>Sicista betulina</i> dir. IV(a) - suoj. Taso suotuisa, tunteamaton rauhoi., Uhanalaisuusluokka: LC	Etelä- ja Kaakkois-Suomi, Pohjanlahden perukat	Vaihtelevat elinympäristöt, yleensä rehevät heinä- ja ruohokasvustot esim. hakkuuaukiot, niityt, luonnonheinikot, pihat, puutarhat & viljapelot	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei ole lajille sopivia elinympäristöjä.
Ilves <i>Lynx lynx</i> dir. IV(a) - suoj. taso suotuisa, paraneva rauha., Uhanalaisuusluokka: LC	koko Suomi, runsain Savossa	Läh. metsät, myös muualla (myös asutuksen lähellä), pesät vaikeakulkuisessa maastossa. Elinpiiri 100-1000 km2 (uroksilla laajempi).	Selvitysalue levinneisyysalueella. Laji havaittu selvitysalueen lähiympäristössä.
Karhu <i>Ursus arctos</i> dir. IV(a) ensisijaisesti suojeltava - suoj. taso suotuisa, paraneva rauha., Uhanalaisuusluokka: NT	koko Suomi (poislukien Ahvenanmaa), runsain Itä-Suomessa	Kaikenlaiset metsät, erit. vanhat korpikuusikot ja lehdot, myös hakkuuaukiot. Elinpiiri 200-1000 km2. Pesät esim. mäenrinteessä, puunjuuren alla, muurahaispesät, kallioluolat	Selvitysalue levinneisyysalueella. Laji havaittu selvitysalueen lähiympäristössä.
Liito-orava <i>Pteromys volans</i> dir IV(a) ensisijaisesti suojeltava - suoj. taso epäsuotuisa riittämätön, heikkenevä, rauha., Uhanalaisuusluokka: VU	Etelä- ja Keski-Suomi, Pyhäjoen-Kuusamon korkeudelle saakka. Itä-Lappi: Tanhua (Savukoski), Korouoma (Posio)	Erit. varttuneet sekametsät, joissa koivuja, leppiä, haapoja, kuusia. Vaatii myös kolopuita (erit. haapa) tai vanhoja oravanpesiä, voi pesiä myös linnunpönttöön tai rakennukseen. Tärkeää: metsiköiden välinen kulkuyhteys (puita).	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan ole lajille sopivia elinympäristöjä.
Saukko <i>Lutra lutra</i> dir. IV (a) - suoj. taso suotuisa, vakaa rauha., (Ahvenanmaa: rauha, erit. suojeltava), Uhanalaisuusluokka: LC	koko Suomi	Vesistöjen rantavyöhykkeet, virtavedet. Talvisin tärkeitä: sulat virtapaikat. Laaja saalistusalue (jopa 20-40 km vesistöreitillä), voi vaeltaa pitkiä matkoja vesistöistä toiseen.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan ole lajille sopivia elinympäristöjä.
Susi <i>Canis lupus</i> dir. IV (a) varauma - suoj. taso epäsuotuisa riittämätön, paraneva, rauha., Uhanalaisuusluokka: EN	pääosa kannasta Itä- ja Pohjois-Suomi, levittäytynyt myös Etelä- ja Länsi-Suomeen	Monenlaiset biotoopit: mm. metsät, laajat suo- ja pensaikkoalueet, tunturit. Välttelevät asutusta ja tiestöä - kuitenkin myös ihmisasutuksen tuntumassa. Lauman elinpiiri 700-900 km2. Pesät hiekkatörmän pensaikon tai kalliopaaden suojassa - myös toisten eläinten kolot.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Laji havaittu selvitysalueen lähiympäristössä.

2.2.2 Lepakot

Hankealueella ei havaittu luontodirektiivin IV (a) liitteen lepakkolajeja, tai niille soveltuvia lisääntymis- tai levähdysalueita (Taulukko 2-2). Isoviiksisiippa on tavattu vuonna 2020 noin 15 kilometriä alueelta lounaaseen (Laji.fi). Vesisiipasta on havainto vuodelta 2023 noin 15 kilometriä hankealueelta koilliseen. Hankealue ei kuitenkaan ole kummallekaan lajille hyvin sopivaa elinympäristöä. Alueen läheltä ei ole havaintoja korvayököstä, lampisiipasta, pohjanlepakosta eikä vesisiipasta.

Taulukko 2-2 Lepakoiden levinneisyys, elinympäristö ja esiintyminen selvitysalueella. Vihreä = Lajin esiintyminen selvitysalueella mahdollinen tai varma. Keltainen = Lajin levinneisyysalue ulottuu selvitysalueelle, mutta esiintyminen alueella on epätodennäköistä sopivien elinympäristöjen puutteen takia.

Nisäkkäät - lepakot			
laji	levinneisyys	elinympäristö	esiintyminen selvitysalueella
Isoviiksisiiippa <i>Myotis brandtii</i> dir. IV(a) - suojelutaso ei tiedossa, rauh., Uhanalaisuusluokka: LC	Oulu-Kajaani -linjan eteläpuolella	Runsasvesistöiset metsäseudut. Saalistus: avarat metsät, aukoiden laidat, puiden latvustot. Kaupungeissa harvinainen.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan ole lajille sopivia elinympäristöjä.
Korvayökkö <i>Plecotus auritus</i> dir. IV(a) - suojelutaso suotuisa, vakaa rauh. Uhanalaisuusluokka: LC	Etelä- ja Keski-Suomi	Kulttuuriympäristöt, puistot ja metsät. Saalistaa pihojen ja teiden yllä, puistoissa ja puutarhoissa. Päiväpiilo mm. vanhat kivirakennukset ja puunkolot. Horrod: kellarit, ullakot, maanalaiset käytävät.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan ole lajille sopivia elinympäristöjä.
Lampisiippa <i>Myotis dasycneme</i> dir. IV(a) - satunnainen rauh., Uhanalaisuusluokka: NA	Suomessa hiukan satunnaista yleistyneempi Kaakkois-Suomessa.	vesiympäristöjen äärellä, lisääntymiskoloniat rakennuksissa. Horros: luolat, kellarit, bunkkerit.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan lajille sopivia lisääntymisympäristöjä.
Pikkulepakko <i>Pipistrellus nathusii</i> dir. IV(a) - suojelutaso ei tiedossa rauh. Uhanalaisuusluokka: VU	Harvalukuisena Etelä-Suomessa, erit. rannikkoalueella ja Pohjanmaan rannikon korkeudelle asti pohjoisessa.	Saalistus: erilaiset metsäympäristöt, puistot, pihat ja vesien lähistöt. Päiväpiilo: puun kolo, joskus rakennus tai kallion onkalo tai lepakkopönttö. Ei talvehdi Suomessa	Levinneisyys ei ulotu selvitysalueelle.
Pohjanlepakko <i>Eptesicus nilssonii</i> dir. IV(a) - suojelutaso suotuisa, vakaa rauh., Uhanalaisuusluokka: LC	koko maassa	Saalistus: puoliavoimet alueet, pienet aukiot kuten metsänreunat, puistot, pihat, niityt, hakkuut, tienvarret, parkkipaikat. Välttelee suurten metsien sisäosia/laajoja aukioita.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan lajille sopivia elinympäristöjä.
Ripsisiippa <i>Myotis nattereri</i> dir. IV(a) - suojelutaso ei tiedossa, rauh. & erit. suojeltava, Uhanalaisuusluokka: EN	Etelä-Suomi	Metsät, erit. vesien ja kosteikkojen pirstoma metsämaisema. Piilot: puunkolot, rakennukset, lepakkopönttöt. Horros: luolat, kellarit, kaivokset.	Levinneisyys ei ulotu selvitysalueelle.
Vesisiippa <i>Myotis daubentonii</i> dir. IV(a) - suojelutaso suotuisa, vakaa rauh., Uhanalaisuusluokka: LC	Napapiiriltä etelään	Saalistus: vesistöjen ääret, rannat, rantametsät, metsäaukeat, pihat. Piilot: puunkolot, silta-/laiturirakenteet, pönttöt, rakennukset. Horros: luolat, kellarit, louhokset, kaivot.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan lajille sopivia elinympäristöjä.
Viiksisiiippa <i>Myotis mystacinus</i> dir. IV(a) - suojelutaso ei tiedossa, rauh., Uhanalaisuusluokka: LC	Oulu-Kajaani -linjan eteläpuolinen Suomi	Saalistus: pienet metsäaukiot, -tiet, purojen, lampien, järvien rantametsät, vesien yllä, pihat, kulttuuriympäristöt. Piilot: rakennukset. Horros: luolat, kellarit, kivilouhokset.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan ole lajille sopivia elinympäristöjä.

2.2.3 Sammakkoeläimet pl. viitasammakko

Hankealueella ei havaittu luontodirektiivin IV (a) liitteen sammakkoeläinlajeja (viitasammakkoselvitys tehty erikseen ja on käsitelty kohdassa 2.1), tai niille soveltuvia lisääntymis- tai levähdysalueita (Taulukko 2-3). Alueen läheltä ei ole havaintoja rupiliskosta (Laji.fi).

Taulukko 2-3 Sammakkoeläinten levinneisyys, elinympäristö ja esiintyminen selvitysalueella. Vihreä = Lajin esiintyminen selvitysalueella mahdollinen tai varma. Keltainen = Lajin levinneisyysalue ulottuu selvitysalueelle, mutta esiintyminen alueella on epätodennäköistä sopivien elinympäristöjen puutteen takia.

Sammakkoeläimet			
laji	levinneisyys	elinympäristö	esiintyminen selvitysalueella
Rupimanteri <i>Triturus cristatus</i> dir. IV(a) - suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, kehitys tuntematon, rauh. & erit. suojeltava (Ahvenanmaalla rauh. & erit. suojeltava), Uhanalaisuusluokka: EN	Ahvenanmaa ja Itä-Suomi (esiintymislammista suurin osa Pohjois-Karjalassa)	Matalat, pienikokoiset ja kalattomat metsälammet, joissa on pehmeälehtisiä vesikasveja. Rantametsät lahopuisia ja lehtipuuvaltaisia.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan ole lajille sopivia elinympäristöjä.

2.2.4 Kovakuoriaiset ja korennot

Hankealueella ei havaittu luontodirektiivin IV (a) liitteen kovakuoriais- tai korentolajeja, tai niille soveltuvia lisääntymis- tai levähdysalueita (Taulukko 2-4). Alueen läheltä ei ole havaintoja isokultasiivestä, kirjoverkkoperhosesta, isolampisukeltajasta tai jättsukeltajasta (Laji.fi).

Taulukko 2-4 Kovakuoriaisten ja korentojen levinneisyys, elinympäristö ja esiintyminen selvitysalueella. Vihreä = Lajin esiintyminen selvitysalueella mahdollinen tai varma. Keltainen = Lajin levinneisyysalue ulottuu selvitysalueelle, mutta esiintyminen alueella on epätodennäköistä sopivien elinympäristöjen puutteen takia.

Kovakuoriaiset			
Isolampisukeltaja <i>Graphoderus bilineatus</i> dir. IV (a) - suojelutaso suotuisa, vakaa rauh., (Ahvenanmaa: rauh.), Uhanalaisuusluokka: LC	Suomen eteläosasta Kainuuseen asti. Löydöt keskittyvät Varsinais-Suomeen, Uudellemaalle, Etelä-Hämeeseen ja Pohjois-Savoon.	Rehevät järvet, mutta lajia voidaan tavata pienemmissäkin vesissä, esimerkiksi ojissa, joissa on runsasta kasvillisuutta.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan ole lajille sopivia elinympäristöjä.
Jättsukeltaja <i>Dytiscus latissimus</i> dir. IV(a) - suojelutaso suotuisa, vakaa rauh., Uhanalaisuusluokka: LC	Lähes koko Suomi etelärannikolta Kolariin ja Sodankylän pohjoisosiin asti	Kirkasvetiset järvet ja joskus myös pienemmät lammet ja lammikot. Pohjois-Suomessa lajia tavataan myös hieman rehevissä vesissä.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan ole lajille sopivia elinympäristöjä.
Korennot			
Viherukonkorento <i>Aeshna viridis</i> dir. IV(a) - suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, tuntematon, rauh., Uhanalaisuusluokka: VU	Harvinaisena eteläisessä Suomessa	Runsasravinteisillä järvillä, joissa kasvaa sahalehteä (<i>Stratiotes aloides</i>).	Levinneisyys ei ulotu selvitysalueelle.
Idänkirsikorento <i>Sympecma paedisca</i> dir. IV(a), suojelutaso suotuisa, paraneva rauh., Uhanalaisuusluokka: LC	Koko etelärannikolla Virolahden ja Hangon välillä. Myös sisämaassa Uudellamaalla ja erityisesti Kaakkois-Suomen rajalla.	Pitkät, suojaisat ja ruovikkorantaiset merenlahtien rantaniityt ja runsaskasvustoiset lammet ja järvenlahdet. Lisääntyy sekä murtovesiallikoissa että sisämaan makeissa vesissä.	Levinneisyys ei ulotu selvitysalueelle.
Kirjojokikorento <i>Ophiogomphus cecilia</i> dir. IV(a) - suojelutaso suotuisa, vakaa rauh., Uhanalaisuusluokka: LC	Runsain Kaakkois- ja Keski-Suomessa, pohjoisimmat havainnot Pellosta, Rovaniemeltä, ja Kuusamon Oulankajoelta. Lajia ei ole löydetty lainkaan Kainuusta tai Etelä-Pohjanmaalta.	Purojen ja pienten ja keskisuurten jokien virtapaikat. Toukat rantapenkassa sora- ja hiekkapohjilla.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan ole lajille sopivia elinympäristöjä.
Lummelampikorento <i>Leucorrhinia caudalis</i> dir. IV(a) - suojelutaso suotuisa, vakaa rauh., (Ahvenanmaa: rauh.), Uhanalaisuusluokka: LC	Päälevinneisyysalue Etelä- ja Keski-Suomi, varsinkin Päijäthäme. Pohjoisin havainto Oulujärven pohjoispuolelta.	Rehevät pikkujärvet ja lammet, missä kasvaa runsaasti lummetta (<i>Nymphaea</i> ssp.) ja ulpukkaa (<i>Nuphar</i> ssp.).	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan ole lajille sopivia elinympäristöjä.
Sirolampikorento <i>Leucorrhinia albifrons</i> dir. IV(a) - suojelutaso suotuisa, vakaa rauh., (Ahvenanmaa: rauh.), Uhanalaisuusluokka: LC	Suomen etelä- ja keskiosat, pohjoisin havainto Oulusta	Elää umpeen kasvavilla suoneunaisilla lammilla ja runsaskasvustoilla järvenlahdilla, joissa on kelluslehtikasvillisuutta. Saalistaa metsän keskellä olevilla avoimilla kalliolaikuilla, sorakuopilla tai metsäteillä jopa 2 km etäisyydellä lisääntymisalueestaan.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan ole lajille sopivia elinympäristöjä.
Täplälampikorento <i>Leucorrhinia pectoralis</i> dir. IV(a) - suojelutaso suotuisa, vakaa rauh., Uhanalaisuusluokka: LC	Harvalukuisena eteläisessä Suomessa. Vahvimpia esiintymisalueita ovat Päijät-Häme, Kymenlaakso ja Suomenlahden rehevät merenlahdet.	Suurten vesien umpeen kasvavat rannat ja lahdet, mutta lajia tavataan myös rehevillä lammilla. Toukka elää reheväkasvustoisissa vesissä ja sietää hapantakin vettä.	Selvitysalue levinneisyysalueella. Alueella ei kuitenkaan ole lajille sopivia elinympäristöjä.

3 Johtopäätökset

Patrikkasuo hankealueella ei esiinny luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja. Alue on muuttunut etenkin ojitusten kautta.

4 Viitteet

Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021. 350 s.

Nieminen M. & Ahola A. 2017 Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt Laji.fi-sivuston lajihavainnot 18.12.2023. <https://laji.fi/>

LUKE 2023. Luonnonvaratieto -sivuston aineisto 18.12.2023 <https://luonnonvaratieto.luke.fi/>

SYKE 2019. Luontodirektiivin (92/43/ETY) artiklan17 mukainen raportointi 2019; lajit. 18.12.2023 https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Paikkatietoaineistot/Ladattavat_paikkatietoaineistot